

UGSEAD

Uluslararası Güzel Sanatlar Eğitimi Araştırmaları Dergisi
International Journal of Research in Fine Arts Education

<http://ugsead.penpublishing.net>

PENACADEMIC

Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Sanat, Sanatçı ve Sanat Eseri Kavramlarına İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi

Metaphorical Perceptions of Candidate Visual Arts Teachers towards the Concept of art, artist and artwork

Hamid AYDEMİR

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Geliş Tarihi: 29 Haziran 2023
Kabul Tarihi: 16 Kasım 2023
Çevrimiçi Yayın Tarihi: 27 Aralık 2023

Anahtar kelimeler:

Sanat, Sanatçı, Sanat Eseri, Metafor

ÖZET

Bu araştırma ile görsel sanatlar öğretmeni adaylarının sanat, sanatçı ve sanat eseri kavramlarına ilişkin metaforik algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilimden (fenomenolojiden) yararlanılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılı Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi 4. Sınıfa devam eden 5'i erkek 21'i kadın olmak üzere toplam 26 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarından sanat, sanatçı ve sanat eseri kavramlarının her biri için bir metafor geliştirmeleri ve bu metaforu gerekçelendirmeleri istenmiştir. Öğretmen adaylarının "sanat" kavramı için 22, "sanatçı" kavramı için 24 ve "sanat eseri" kavramı için 20 metafor geliştirdikleri görülmüştür. Geliştirilen metaforlar içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiş ve "sanat" kavramı için 7, "sanatçı" kavramı için 13 ve "sanat eseri" kavramı için 7 kategori altında toplandığı görülmüştür. Araştırma sonunda görsel sanatlar öğretmeni adaylarının; sanatı, bireyin kendini ifade etme aracı olarak gördükleri ve "ayna, yansıma ve özgürlük" metaforları ile ifade ettikleri görülmüştür. Sanatçı'yı ise topluma yol gösteren kişi olarak tanımladıkları ve bu kapsamda; "önder, öncü, rehber, elçi, bilgi ve projeksiyon" metaforları ile ifade ettikleri görülmüştür. Sanat eserini ise, bireyin kendini ifade etmesine olanak sağlayan bir ürün olarak gördükleri ve "ayna, kimlik, günlük, duygu, arınma, fotoğraf ve çocuk" metaforları ile ifade ettikleri görülmüştür.

© UGSEAD All rights reserved

Received: 29 July 2023
Accepted: 16 November 2023
Online Release: 27 December 2023

Keywords:

Art, Artist, Artwork, Metaphor

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

It can be said that art, as a human activity that emerges from life, is as old as human history (Akdoğan, 2001). There have been ongoing discussions on the concepts of art, artist and artwork for years. Although there is not only one definition of these concepts, various definitions are made according to the time and situation in which they take place. In addition, it is a known fact that there are many people today who completely detach these concepts from their context. For example, there are people who consider themselves artists because they take a coffee cup in their hands and make a heart sign on the coffee foam, who consider the heart sign as an artwork, and who consider the act of making a heart sign on the coffee foam as an artistic activity. Similarly, there are many people who consider themselves artists because they cook very well. Well, are these people really artists? Are the products they create really artworks? And can we define the process they go through while creating the product as "art"? In order to answer these questions, it would be helpful to clarify what art is in the real sense, who is an artist or who can be characterized as an artist, and what can qualify an artwork?

The Purpose of The Study

The main purpose of the research is to examine the metaphorical perception of candidate visual arts teachers regarding the concepts of "Art, Artist and Artwork". In line with this purpose, answers to the following questions were sought.

1. Which metaphors were developed by candidate visual arts teachers about the concepts of "art, artist and artwork"?
2. Under which categories can the developed metaphors be grouped?

Method

This research was conducted according to qualitative research methods and techniques. Content analysis method was used to analyze the responses of candidate visual arts teachers to the questions. Each candidate teacher was coded with a letter and a number. Accordingly, male candidate teachers were coded using codes A1, A2, A3, A4, A5, and female candidate teachers were coded using codes B1, B2, B3, B4, B5, B6, B7, B8, B9, B10, B11, B12, B13, B14, B15, B16, B17, B18, B19, B20, B21. The answers given by the candidate teachers to the questions were used in the same line with their code equivalents in the table plane.

Discussion and Conclusion

In this study, the metaphorical perceptions of candidate visual arts teachers about the concepts of "art, artist and artwork" were examined; It was seen that they developed 22 metaphors within 7 categories for the concept of "art", 24 metaphors within 13 categories for the concept of "artist" and 20 metaphors within 7 categories for the concept of "artwork".

They think art as a means of self-expression and expressed it with the metaphors "mirror, reflection and freedom". It was also seen that they defined the artist as a person who guides the society and in this context; they expressed it with the metaphors of "leader, pioneer, guide, ambassador, sage and projection". It was seen that they saw artwork as a product that allows the individual to express himself/herself and expressed it with the metaphors "mirror, identity, diary, emotion, purification, photograph and child".

It was seen that almost all of the metaphors developed by candidate visual arts teachers were positive metaphors. Semerci (2007) examined the metaphorical perceptions of primary school teachers towards "curriculum development" and found that teachers mostly developed negative metaphors. Similarly, Şahin and Baturay (2013) examined the metaphorical perceptions of high school students about the concept of internet and concluded that students mostly developed negative metaphors. Although the fields are different, the fact that candidate visual arts teachers developed positive metaphors for the concepts of art, artist and artwork shows that they have positive thoughts about these concepts.

© UGSEAD All rights reserved

Giriş

İnanç, kültür, gelenek ve görenek, siyaset, eğitim ve sanat gibi kavramlar insan hayatında önemli bir yere sahiptir. Bu kavramlar bireyin dünyaya bakış açısını, geleceğe yönelik ararlar almasını ve yaşam tarzını önemli derecede etkileme gücüne sahip olduğunu söylemek mümkündür. Yaşamın içinden çıkan bir insan etkinliği olarak sanatın insanlık tarihi ile yaşıt olduğu söylenebilir (Akdoğan, 2001). Buna karşın sanat, sanatçı ve sanat eseri kavramları üzerinde yıllardır süregelen tartışmalar yapılmaktadır. Bu kavramların sadece bir tanımı bulunmamakla birlikte içinde yer aldıkları zaman ve duruma göre çeşitli tanımlamaları yapılmaktadır. Bunun yanı sıra günümüzde bu kavramları bağlamından tamamen koparan birçok kişinin olduğu da bilinen bir gerçektir. Peki, gerçek anlamda sanatçı kimdir? Neyi sanat eseri olarak nitelendirebilir veya neye sanat eseri diyebiliriz? Ve sanat tam olarak neyi ifade etmektedir? Bu sorulara cevap verebilmek için; gerçek anlamda sanatın ne olduğu, sanatçının kim olduğu veya kimlerin sanatçı olarak nitelendirilebileceği, neyin veya nelerin sanat eseri olma özelliğine sahip olabileceğine açıklık getirmekte fayda vardır.

Sanat kelimesi Arapçada "iş" ve "yapma" anlamına gelen "sun" kelimesinden türetilmiştir. Sun, sözlükte "bir işi meydana getirmek ve bir maddeye zihinde tasarlanan şekli vermek" anlamlarına gelmektedir. Bu kelime Arapçadan dilimize "sınaat" olarak geçmiş ve süreç içerisinde san'at ve sonrasında zanaat olarak değişime uğramıştır. Günümüzde zekâ ve yaratıcılık gerektirmeyen işler için "zanaat" terimi kullanılırken, zekâ ve yaratıcılık gerektiren işler içinse "sanat" terimi kullanılmaktadır (Yolcu, 2022). Sanat, bireyin fiziksel ve psikolojik yapısında bulunan boşluğu dolduran; onun zihinsel, fiziksel, duygusal ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılayan sanatçısına ve izleyicisine mutluluk veren bir olgudur (Mercin, 2011). Sözlük anlamıyla sanat, bir tasarımın, duygunun veya güzelliğin ortaya konulmasında başvurulan yöntemlerin tümü ve yaratıcılık olarak tanımlanabilir (Özsoy ve Alakuş, 2017). Genel anlamıyla sanat, insanların birbirleriyle iletişimlerinin temelidir (Gökay, 2010). Sanat yaşamımız içerisinde mutlaka olması gereken bir etkinliktir. Sanatın renkli ve

çok boyutlu dünyasından geçen bir birey; kendi yeteneklerinin farkında, başarılı ve kişiliği gelişmiş bir bireydir (Abacı, 2003).

Şüphesiz sanat kavramı, sanatçı kavramından bağımsız düşünülemez. Türkcan (2020) sanatçıyı, yaratıcı eylemin estetik değerlendirmeye, düş gücüne ve özgünlüğe bağımlı olduğu bir sanatı uygulamakta özel yeteneği olan kişi olarak tanımlamaktadır. Yolcu (2022) sanatçıyı, dış dünyadaki, nesne, olay ve olgulara herkesin bakıp algıladığından farklı bakıp algıladığını ve algısındaki bu farklılığın sanat olgusunu oluşturup ona sanatçı kimliğini kazandırdığını ifade etmektedir. Gökay (2010) ise sanatçıyı, duyguları, düşünceleri, hayalleri ve olaylara bakış açısı kendisine özgü kişi olarak tanımlamaktadır. Kavuran ve Dede (2013) Platon'un sanatçıyı, "sıkıntılı durumlara bile çekicilik kazandığını, insanların göremediği, alışık olmadığı güzellikleri açığa çıkararak coşkulu, gerçek olmayan bir dünya yarattığını" belirtmektedir. Sanat eseri kavramına bakıldığında; Tuna (2011) sanat eserini, sanatçının dünyayı algıladığı görüntü olarak ifade etmektedir. Türkcan (2020) ise sanat eserini, her zaman tek, eşsiz ve benzersiz (unique) olduğunu ve geçmiş ile gelecek arasında bir köprü görevi üstlendiğini belirtmektedir. Günümüzde birçok insan ifade etmekte zorlandığı bir çok kavram için çeşitli metaforlar kullanır.

Metafor, soyut fikirleri açıklamak, fikirler arasında bağlantı kurmak veya duygu ve düşünceleri dolaylı olarak iletmenin güçlü bir yolu olarak kabul edilir (Hiçyılmaz ve Adanır, 2019). Metaforlar canlı-cansız, soyut-somut olabileceği gibi olumlu veya olumsuz da olabilmektedir (Semerci, 2007). Metafor önemli bir düşünme biçimidir. İnsanlar duygu ve düşüncelerini dolaylı olarak açıklamanın güçlü bir yolu olarak metafor kullanımını seçerler (Cameron ve Maslen, 2010). İşte bu sebeple görsel sanatlar öğretmen adaylarının sanat, sanatçı ve sanat eseri kavramları için kullanacakları metaforlar önem taşımaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilimden (fenomenolojiden) yararlanılmıştır. Olgubilim, farkında olduğumuz ancak detaylı ve derinlemesine bilgiye sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Şahin ve Baturay, 2013). Olgubilim, kuramsal temelini felsefe ve psikolojiden alır, araştırma yaklaşımında ise psikolojik bir kavramı veya bir olguyu inceleyerek ve neler yaşandı? Nasıl deneyimlendi? Kişi veya gruplar bu yaşanan olguya ilişkin hangi anlamları yüklediler?" gibi sorulara yanıt arar (Ceylan Çapar ve Ceylan, 2022). Olgubilim temel amacı bireylerin bir olguya ilişkin deneyimlerini, algılarını ve yükledikleri anlamları ortaya çıkarmaktır (Onat Kocabıyık, 2016).

Öğretmen adaylarının sorulara verdikleri yanıtların analizinde içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır (Büyüköztürk vd., 2023). İçerik analizi yöntemine başvurmanın temel gerekçesi, yapılan araştırma sonucunda elde edilen veri ve bulguları açıklamaya katkı sağlayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşmaktır (Karataş, 2015).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçsal örnekleme (Purposive/Purposful Sampling) yönteminden yararlanılmıştır. Bu örnekleme yöntemine başvurmanın temel gerekçesi, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin gruplara ulaşılabilmesini sağlamaktır (Büyüköztürk vd., 2023). Buradan hareketle araştırma kapsamında, 2022-2023 eğitim öğretim yılı Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı 4. sınıfta öğrenim gören 5 erkek 21 kadın olmak üzere toplam 26 öğretmen adayı araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur.

Tablo 1.

Çalışma grubuna ait bilgiler

Cinsiyet	Kod	n	%
Erkek	A1, A2, A3, A4, A5	5	19,20
Kadın	B1, B2, B3, B4, B5, B6, B7, B8, B9, B10, B11, B12, B13, B14, B15, B16, B17, B18, B19, B20, B21	21	80,80

Toplam

26 100

Tablo 1.'de araştırmanın çalışma grubuna ilişkin bilgiler yer almaktadır. Araştırma kapsamında 21'i kadın 5'i erkek olmak üzere toplam 26 öğretmen adayına ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adayların sayısı göz önünde bulundurulduğunda kadın öğretmen adayların çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanmış görüşme formuyla yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Görüşme formu iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda “Sanat, Sanatçı ve Sanat eseri” kavramları verilmiş ve öğretmen adayların: “Sanat “.....” gibidir”, “Sanatçı “.....” gibidir”, “Sanat Eseri “.....” gibidir” cümlelerini tamamlayarak her bir kavram için bir metafor geliştirmeleri istenmiştir. İkinci kısımda ise öğretmen adaylarının her bir kavram için geliştirdikleri metaforları gerekçelendirebilmeleri için “Çünkü Sanat “.....”, “Çünkü Sanatçı “.....”, “Çünkü Sanat Eseri “.....” şeklindeki cümleleri tamamlamaları istenmiştir. Verilerin analiz kısmında öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar gerekçeleri ile birlikte incelenmiş ve içerik analizi yönteminden faydalanılarak; kodlama, metafor geliştirme ve kategori oluşturma aşamaları kullanılarak analiz edilmiştir.

Kodlama

Kodlama aşamasında araştırmaya katılan her bir öğretmen adayı bir harf ve bir sayı ile kodlanmıştır. Buna göre erkek öğretmen adaylar A1, A2, A3, A4, A5 kodları kullanılarak, kadın öğretmen adayları ise B1, B2, B3, B4, B5, B6, B7, B8, B9, B10, B11, B12, B13, B14, B15, B16, B17, B18, B19, B20, B21 kodları kullanılarak kodlanmıştır. Öğretmen adaylarının sorulara verdikleri yanıtlar tablo düzleminde kod karşılığı ile aynı satırda yer alacak şekilde kullanılmıştır.

Metafor Geliştirme

Bu aşamada öğretmen adayları “sanat” kavramı için 23 (ayna, yansıma, yaşam, özgürlük, meditasyon, antidepresan, terapi, deniz, felsefe, hayal gücü, hayat, evren, orman, toprak, doğum, kadın, ihtiyaç, su, toplum, tanımsız, karakter, güneş, okul) metaforlarını, “sanatçı” kavramı için 24 (önder, rehber, elçi, bilge, projeksiyon, öncü, zanaatkâr, usta, işçi, bahçıvan, esnaf, parmak izi, kâşif, filozof, ağaç, çiçek, anne, iplik yumağı, bileşke, uzay, Anka kuşu, hazine, özgürlük, yaratıcı) metaforlarını, “sanat eseri” kavramı için 20 (kimlik, ayna, fotoğraf, çocuk, günlük, duygu, arınma, doğa, yaprak, meyve, imza, duygu, gölge, bebek, sır, göz, gıda, besin, elmas, boşluk) metaforlarını geliştirmiştir.

Kategori Oluşturma

Bu aşamada öğretmen adaylarının geliştirdiği metaforlar “Sanat” kavramı için 7 kategori (“İfade etme aracı olarak sanat”, “Tedavi edici olarak sanat”, “Sonsuz/sınırsız olarak sanat”, “Yaşam kaynağı olarak sanat”, “Kapsayıcı olarak sanat”, “Tarif edilemez olarak sanat”, “Öğretici olarak sanat”) altında toplanmıştır. “Sanatçı” kavramı içinse geliştirilen metaforlar 13 kategori (“Yol gösterici kişi olarak sanatçı”, “Emektar kişi olarak sanatçı”, “Eşi benzeri olmayan kişi olarak sanatçı”, “Öğretici kişi olarak sanatçı”, “Doğanın bir parçası kişi olarak sanatçı”, “Koruyucu kişi olarak sanatçı”, Anlaşılması güç kişi olarak sanatçı”, “Kapsayıcı kişi olarak sanatçı”, “Sınır tanımayan kişi olarak sanatçı”, “Zorlukların üstesinden gelen kişi olarak sanatçı”, “Değerli kişi olarak sanatçı”, Özgürlüğün Simgesi olan kişi olarak sanatçı”, “Yoktan var eden kişi olarak sanatçı”) altında toplanmıştır. Son olarak “Sanat Eseri” kavramı için geliştirilen metaforlar 7 kategori (“İfade etme ürünü olarak sanat eseri”, “Doğanın bir ürünü olarak sanat eseri”, “Eşi benzeri olmayan ürün olarak sanat eseri”, “Anlaşılması güç ürün olarak sanat eseri”, “İnsan ruhuna katkı sağlayan ürün olarak sanat eseri”, “Paha biçilmez ürün olarak sanat eseri”, “Sonsuz/sınırsız ürün olarak sanat eseri”) altında toplanmıştır.

Güvenirlilik ve Geçerlilik

Nicel araştırmalarda tekrar tekrar ölçüm yapmak imkânı bulunmaktadır. Nitel araştırmalarda ise tekrar ölçüm yapma imkânı olmadığı için hesaplama yoluna gitmek mümkün olmamaktadır. Bu sebeple nitel araştırmalarda güvenirlilik ve geçerliliğin sağlanabilmesi için toplanan verilerin detaylı bir şekilde

raporlanması ve araştırmacıların elde ettiği sonuçlara nasıl ulaştığını detaylandırması ile sağlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmada verilerin toplanma süreci detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde Görsel Sanatlar öğretmen adaylarının “sanat”, “sanatçı” ve “sanat eseri” kavramlarına ilişkin geliştirdikleri metaforlar kategorilere ayrılarak tablolar halinde sunulmuştur. Bu kapsamda, “sanat” kavramı için; 7 ayrı kategoride 22 metafor, “sanatçı” kavramı için 13 ayrı kategoride 24 metafor ve “sanat eseri” kavramı için 7 ayrı kategoride 20 metafor geliştirilmiştir.

Tablo 2.

Birinci araştırma sorusuna ilişkin bulgular

Kod	Kategori	Metafor	n	%
B2, B3, B4, B10, B16, B18	İfade etme aracı olarak sanat	Ayna, Yansıma, Özgürlük	6	23,10
B7, B14, B15, B19	Tedavi edici olarak sanat	Meditasyon, Antidepresan, Terapi, Deniz	4	15,40
A3, A4, B12, B17	Sonsuz/sınırsız olarak sanat	Felsefe, Hayal gücü, Hayat, Evren	4	15,40
A2, B8, B20, B21	Yaşam kaynağı olarak sanat	Orman, Toprak, Doğum, Kadın	4	15,40
A1, B6, B13	Kapsayıcı olarak sanat	İhtiyaç, Su, Toplum	3	11,55
A5, B5, B9	Tarif edilemez olarak sanat	Tanımsız, Karakter	3	11,55
B1, B11	Öğretici olarak sanat	Güneş, Okul	2	7,70
Toplam	n=7	n=22	26	100

Tablo 2.’de araştırmaya katılan öğretmen adaylarının “sanat” kavramına ilişkin geliştirmiş oldukları metaforlar ve bu metaforların ait olduğu kategoriler yer almaktadır. Öğretmen adayları sanat kavramına ilişkin 7 kategori ve 22 metafor geliştirmiştir. Buna göre; B2, B3, B4, B10, B16, B18 kodlu öğretmen adayları “ifade etme aracı olarak sanat” kategorisi kapsamında “ayna, yansıma, özgürlük” metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %23,10’luk bir dilimi temsil etmektedir. B7, B14, B15, B19 kodlu öğretmen adayları “Tedavi edici olarak sanat” kategorisi kapsamında “meditasyon, antidepresan, terapi, deniz” metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %15,40’lık bir dilimi temsil etmektedir. A3, A4, B12, B17 kodlu öğretmen adayları “Sonsuz/sınırsız olarak sanat” kategorisi kapsamında “felsefe, hayal gücü, hayat, evren” metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %15,40’lık bir dilimi temsil etmektedir. A2, B8, B20, B21 kodlu öğretmen adayları “Yaşam kaynağı olarak sanat” kategorisi kapsamında “orman, toprak, doğum, kadın” metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %15,40’lık bir dilimi temsil etmektedir. A1, B6, B13 kodlu öğretmen adayları “Kapsayıcı olarak sanat” kategorisi kapsamında “ihtiyaç, su, toplum” metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %11,55’lik bir dilimi temsil etmektedir. A5, B5, B9 kodlu öğretmen adayları “Tarf edilemez olarak sanat” kategorisi kapsamında “tanımsız, karakter” metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %11,55’lik bir dilimi temsil etmektedir. B1, B11 kodlu öğretmen adayları “Öğretici olarak sanat” kategorisi kapsamında “güneş, okul” metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %7,70’lik bir dilimi temsil etmektedir.

B4 Kodlu Öğretmen Adayı: *Sanat “Ayna” gibidir. Çünkü sanat yapan kişi aynada kendini izliyor gibi inceler, benliğini bu sayede dışa vurur.*

B2 Kodlu Öğretmen Adayı: *Sanat “Özgürlük” gibidir. Çünkü var olan durum içerisinde yeni bir evreden bambaşka bir düşünceyi oluşturma olanağı sunar.*

B10 Kodlu Öğretmen Adayı: *Sanat “Yansıma” gibidir. Çünkü insanın iç dünyasını yansıtır.*

Tablo 3.

İkinci araştırma sorusuna ilişkin bulgular

Kod	Kategori	Metafor	n	%
B4, B6, B13, B14, B15, B16	Yol gösterici kişi olarak sanatçı	Rehber, Bilge, Önder, Elçi, Projeksiyon, Öncü	6	23,10
A2, A5, B11, B18, B17	Emektar kişi olarak sanatçı	Zanaatkâr, Usta, İşçi, Bahçıvan, Esnaf	5	19,25
B3, B10	Eşi benzeri olmayan kişi olarak sanatçı	Parmak izi	2	7,70
A3, A4	Öğretici kişi olarak sanatçı	Kâşif, Filozof	2	7,70
B8, B9	Doğanın bir parçası kişi olarak sanatçı	Ağaç, Çiçek	2	7,70
B20, B21	Koruyucu kişi olarak sanatçı	Anne	2	7,70
B2	Anlaşılması güç kişi olarak sanatçı	İplik yumağı	1	3,85
B12	Kapsayıcı kişi olarak sanatçı	Bileşke	1	3,85
B5	Sınır tanımayan kişi olarak sanatçı	Uzay	1	3,85
B7	Zorlukların üstesinden gelen kişi olarak sanatçı	Anka kuşu	1	3,85
A1	Değerli kişi olarak sanatçı	Hazine	1	3,85
B1	Özgürlüğün Simgesi olan kişi olarak sanatçı	Özgürlük	1	3,85
B19	Yoktan var eden kişi olarak sanatçı	Yaratıcı	1	3,85
Toplam	Toplam: n=13	n=24	26	100

Tablo 3.'te araştırmaya katılan öğretmen adaylarının "sanatçı" kavramına ilişkin geliştirmiş oldukları metaforlar ve bu metaforların ait olduğu kategoriler yer almaktadır. Öğretmen adayları sanatçı kavramına ilişkin 13 kategori ve 24 metafor geliştirmiştir. Buna göre; B4, B6, B13, B14, B15, B16 kodlu öğretmen adayları "Yol gösterici kişi olarak sanatçı" kategorisi kapsamında "önder, rehber, elçi, bilge, projeksiyon, öncü" metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %23,10'luk bir dilimi temsil etmektedir. A2, A5, B11, B18, B17 kodlu öğretmen adayları "Emektar kişi olarak sanatçı" kategorisi kapsamında "zanaatkâr, usta, işçi, bahçıvan, esnaf" metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %19,25'lik bir dilimi temsil etmektedir. B3, B10 kodlu öğretmen adayları "Eşi benzeri olmayan kişi olarak sanatçı" kategorisi kapsamında "parmak izi" metaforunu geliştirmiştir. Bu metaforlar %7,70'lik bir dilimi temsil etmektedir. A3, A4 kodlu öğretmen adayları "Öğretici kişi olarak sanatçı" kategorisi kapsamında "kâşif, filozof" metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %7,70'lik bir dilimi temsil etmektedir. B8, B9 kodlu öğretmen adayları "Doğanın bir parçası kişi olarak sanatçı" kategorisi kapsamında "ağaç, çiçek" metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %7,70'lik bir dilimi temsil etmektedir. B20, B21 kodlu öğretmen adayları "Koruyucu kişi olarak sanatçı" kategorisi kapsamında "anne" metaforunu geliştirmiştir. Bu metaforlar %7,70'lik bir dilimi temsil etmektedir. B2 kodlu öğretmen adayları "Anlaşılması güç kişi olarak sanatçı" kategorisi kapsamında "iplik yumağı" metaforunu geliştirmiştir. Bu metafor %3,85'lik bir dilimi temsil etmektedir. B12 kodlu öğretmen adayları "Kapsayıcı kişi olarak sanatçı" kategorisi kapsamında "bileşke" metaforunu geliştirmiştir. Bu metafor %3,85'lik bir dilimi temsil etmektedir. B5 kodlu öğretmen adayları "Sınır tanımayan kişi olarak sanatçı" kategorisi kapsamında "uzay" metaforunu geliştirmiştir. Bu metafor %3,85'lik bir dilimi temsil etmektedir. B7 kodlu öğretmen adayları "Zorlukların üstesinden gelen kişi olarak sanatçı" kategorisi kapsamında "Anka kuşu" metaforunu geliştirmiştir. Bu metafor %3,85'lik bir dilimi temsil etmektedir. A1 kodlu öğretmen adayları "Değerli kişi olarak sanatçı" kategorisi kapsamında "Hazine" metaforunu geliştirmiştir. Bu metafor %3,85'lik bir dilimi temsil etmektedir. B1 kodlu öğretmen adayları "Özgürlüğün Simgesi olan kişi olarak sanatçı" kategorisi kapsamında "özgürlük" metaforunu geliştirmiştir. Bu metafor %3,85'lik bir dilimi temsil etmektedir. B19 kodlu öğretmen adayları "Yoktan var eden kişi olarak sanatçı" kategorisi kapsamında "yaratıcı" metaforunu geliştirmiştir. Bu metafor %3,85'lik bir dilimi temsil etmektedir.

B14 Kodlu Öğretmen Adayı: *Sanatçı "Rehber" gibidir. Çünkü sanatçının olduğu yerde bilgi ve donanım vardır. Ve bununla birlikte topluma yön verir. Güzelleştirir, bilgilendirir.*

B6 Kodlu Öğretmen Adayı: *Sanatçı “Bilge” gibidir. Çünkü doğayı, insanı, varlığı, duyguları bize bilmediğimiz şekilde anlatır. Ve bu bilinmezi en güzel hali ile bize sunar.*

B15 Kodlu Öğretmen Adayı: *Sanatçı “Önder” gibidir. Çünkü eserleri ile insana yeni bir bakış açısı kazandırabilir.*

Tablo 4.

Üçüncü araştırma sorusuna ilişkin bulgular

Kod	Kategori	Metafor	n	%
A2, B2, B4, B5, B6, B7, B9, B13, B14, B15, B16,	İfade etme ürünü olarak sanat eseri	Kimlik, Ayna, Çocuk, Fotoğraf, Günlük, Duygu	11	42,35
A4, B8, B12, B19	Doğanın bir ürünü olarak sanat eseri	Doğa, Yaprak, Meyve	4	15,40
A1, A5, B3, B20	Eşi benzeri olmayan ürün olarak sanat eseri	İmza, Duygu, Gölge, Bebek	4	15,40
A3, B10, B18	İnsan ruhuna katkı sağlayan ürün olarak sanat eseri	Gıda, Besin, Arınma	3	11,55
B1, B17	Anlaşılması güç ürün olarak sanat eseri	Sır, Göz	2	7,70
B11	Paha biçilmez ürün olarak sanat eseri	Elmas	1	3,85
B21	Sonsuz/sınırsız ürün olarak sanat eseri	Boşluk	1	3,85
Toplam	n=7	n=20	26	100

Tablo 4.’te araştırmaya katılan öğretmen adaylarının “sanat eseri” kavramına ilişkin geliştirmiş oldukları metaforlar ve bu metaforların ait olduğu kategoriler yer almaktadır. Öğretmen adayları sanat eseri kavramına ilişkin 7 kategori ve 20 metafor geliştirmiştir. Buna göre; A2, B2, B4, B5, B6, B7, B9, B13, B14, B15, B16, kodlu öğretmen adayları “İfade etme ürünü olarak sanat eseri” kategorisi kapsamında “kimlik, ayna, fotoğraf, çocuk, günlük, duygu” metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %42,35’lik bir dilimi temsil etmektedir. A4, B8, B12, B19 kodlu öğretmen adayları “Doğanın bir ürünü olarak sanat eseri” kategorisi kapsamında “doğa, yaprak, meyve” metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %15,40’lık bir dilimi temsil etmektedir. A1, A5, B3, B20 kodlu öğretmen adayları “Eşi benzeri olmayan ürün olarak sanat eseri” kategorisi kapsamında “imza, duygu, gölge, bebek” metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %15,40’lık bir dilimi temsil etmektedir. A3, B10, B18 kodlu öğretmen adayları “İnsan ruhuna katkı sağlayan ürün olarak sanat eseri” kategorisi kapsamında “gıda, besin, arınma” metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %11,55’lik bir dilimi temsil etmektedir. B1, B17 kodlu öğretmen adayları “Anlaşılması güç ürün olarak sanat eseri” kategorisi kapsamında “sır, göz” metaforlarını geliştirmiştir. Bu metaforlar %7,70’lik bir dilimi temsil etmektedir. B11 kodlu öğretmen adayını “Paha biçilmez ürün olarak sanat eseri” kategorisi kapsamında “elmas” metaforunu geliştirmiştir. Bu metafor %3,85’lik bir dilimi temsil etmektedir. B21 kodlu öğretmen adayını “Sonsuz/sınırsız ürün olarak sanat eseri” kategorisi kapsamında “boşluk” metaforunu geliştirmiştir. Bu metafor %3,85’lik bir dilimi temsil etmektedir.

A2 Kodlu Öğretmen Adayı: *Sanat eseri “Kimlik” gibidir. Çünkü sanatçının duygu ve düşüncelerini, emeklerini yansıtır.*

B6 Kodlu Öğretmen Adayı: *Sanat eseri “Ayna” gibidir. Çünkü en gizemli eserde bile kendimizden bir şey görürüz.*

B5 Kodlu Öğretmen Adayı: *Sanat eseri “Çocuk” gibidir. Çünkü her sanatçı çıkardığı sanat eserini çocuğu gibi benimser, emek verir ve uğraşır. Bu yüzden de sanat eseri sanatçının çocuğu gibidir.*

Tartışma ve Sonuç

Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının “sanat, sanatçı ve sanat eseri” kavramlarına ilişkin metaforik algılarının incelendiği bu araştırmada; öğretmen adaylarının; “sanat” kavramı için 7 kategori kapsamında 22 metafor, “sanatçı” kavramı için 13 kategori kapsamında 24 metafor ve “sanat eseri” kavramı için 7 kategori kapsamında 20 metafor geliştirdikleri görülmüştür.

Öğretmen adayları, sanatı daha çok bireyin kendini ifade etme aracı olarak gördükleri ve “ayna, yansıma ve özgürlük” metaforları ile ifade ettikleri görülmüştür. Sanatçı’yı da daha çok topluma yol gösteren kişi olarak tanımladıkları ve bu kapsamda; “önder, öncü, rehber, elçi, bilge ve projeksiyon” metaforları ile ifade ettikleri görülmüştür. Sanat eserini ise daha çok bireyin kendini ifade etmesine olanak sağlayan bir ürün olarak gördükleri ve “ayna, kimlik, günlük, duygu, arınma, fotoğraf ve çocuk” metaforları ile ifade ettikleri görülmüştür.

Öğretmen adaylarının geliştirmiş oldukları metaforların tamına yakını olumlu metaforlar olduğu görülmüştür. Aydın ve Sulak (2015) sınıf öğretmeni adaylarının “değer” kavramına yönelik metafor algılarının incelendiği araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının daha çok olumlu metaforlar geliştirdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Yalçınkaya ve İhtiyaroğlu (2022) geleceğin okulları: bir metafor analizi çalışması başlıklı araştırmalarında, okul yöneticileri ve öğretmenlerin geleceğin okul yöneticileri, öğretmenleri ve okullarına ilişkin algılarının genellikle olumlu yönde olduğu, olumsuz görüşlerin sınırlı kaldığı sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Atalay Mazlum ve Balcı (2018) meslek lisesi öğretmen ve öğrencilerine göre okul: bir metafor çalışması başlıklı araştırmalarında, öğrencilerin okullarına ilişkin farklı metaforik algılara sahip olduğu; ancak büyük çoğunluğunun okula dair olumlu algılar beslemediği sonucuna ulaşmışlardır.

Semerci (2007) ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin “program geliştirmeye” yönelik metaforik algılarını incelediği araştırmasında öğretmenlerin daha çok olumsuz metaforlar geliştirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Yine benzer şekilde, Şahin ve Baturay (2013) ortaöğretim öğrencilerinin internet kavramına ilişkin metaforik algılarının incelendiği araştırmalarında öğrencilerin daha çok olumsuz metaforlar geliştirdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Her ne kadar alanlar farklı olsa da görsel sanatlar öğretmeni adaylarının sanat, sanatçı ve sanat eseri kavramlarına ilişkin olumlu metaforlar geliştirmeleri bu kavramlara ilişkin pozitif düşüncelere sahip olduklarını göstermektedir.

Kaynakça

- Abacı, O. (2003). *Okul öncesi dönem çocuklarda görsel sanat eğitimi*, (2. Baskı), İstanbul: Morpa Yayınları.
- Akdoğan, B. (2001). Sanat, sanatçı, sanat eseri ve ahlâk, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 42(1-4), 213-246.
- Atalay Mazlum, A. ve Balcı, A. (2018). Meslek Lisesi Öğretmen ve Öğrencilerine Göre Okul: Bir Metafor Çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 1-26. DOI: 10.21764/maeuefd.339901
- Aydın, E. ve Sulak, S. (2015). Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Değer” Kavramına Yönelik Metafor Algıları. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 4(2), 482-500. DOI: 10.14686/buefad.v4i2.5000148420
- Büyüköztürk, Ş. (2023). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*, (43. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cameron, L. & Maslen, R. (2010). *Metaphor analysis, research practice in applied linguistics, social sciences and the humanities*. Oakville, CT: Equinox.
- Ceylan Çapar, M. ve Ceylan, M. (2022). Durum çalışması ve olgubilim desenlerinin karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (Özel Sayı), 295-312. DOI: 10.18037/ausbd.1227359
- Gökay, M. (2010). *Sanat kitabım, sanata ilk adım*, Konta: Aybil Yayıncılık.
- Hiçyılmaz, Y. ve Adanır, Y. (2019). Sanat eğitimi dersi alan öğretmen adaylarının sanat kavramına ilişkin sahip oldukları algıların metaforlar aracılığıyla incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(3), 19-23. DOI: 10.18506/anemon.462012
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kavuran, T. & Dede, B. (2013). Platon ve Aristoteles’in sanat etiği, estetik kavramı ve yansımaları. *Sanat Dergisi*, (23), 47-64. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunigsfd/issue/2611/33616>
- Mercin, L. (2011). Sanat nedir?, Ali Osman Alakuş ve Levent Mercin (Ed.), *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi* (2. Baskı) içinde (1-12). Ankara: Pegem akademi
- Onat Kocabıyık, O. (2016). Olgubilim ve gömülü kuram: Bazı özellikler açısından karşılaştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 55-66. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/trkefd/issue/21483/230242>
- Özsoy, V. ve Alakuş A. O. (2017). *Görsel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri* (2. Baskı), Ankara: Pegem akademi.
- Semerci, Ç. (2007). "Program geliştirme" kavramına ilişkin metaforlarla yeni ilköğretim programlarına farklı bir bakış. *Sosyal Bilimler Dergisi/Journal of Social Sciences*, 31(2).
- Şahin, Ş., Baturay, M. H. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin internet kavramına ilişkin algılarının değerlendirilmesi: Bir metafor analizi çalışması. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*. 21, 1, 177-192.
- Tuna, S. (2011). *Sanat eserini değerlendirme*, Ali Osman Alakuş ve Levent Mercin (Ed.), *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi* içinde (253-262), Ankara: Pegem Akademi.
- Türkcan, B. (2020). Sanat, Serdar Tuna, Ali Osman Alakuş(Ed.), *Görsel sanatlar eğitimi* içinde (1-21). Ankara: Nobel yayınevi.
- Yalçınkaya, M. ve İhtiyaroğlu, N. (2022). Geleceğin Okulları: Bir Metafor Analizi Çalışması. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (2), 513-542. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kusbd/issue/71575/1092896>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yolcu, E. (2022). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri* (5. Baskı), Ankara: Pegem Akademi.